

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

27^e JAARGANG

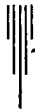
WOENSDAG 15 APRIL 1942

No. 1369

N.V.
Stoomvaart-Mij. „Nederland”
Amsterdam

N.V.
Rotterdamsche Lloyd
Rotterdam

Zoeven verschenen:

DE BELEGGINGEN DER BIJZONDERE SPAARBANKEN IN NEDERLAND

door

Dr. J. R. A. BUNING

32ste Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

PRIJS f 3.65*

(Prijs voor donateurs en leden van het N. E. I. f 2.75)

Verkrijgbaar in den Boekhandel

Uitgave: De Erven

F. BOHN N.V., HAARLEM

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

ROTTERDAM · AMSTERDAM · GRAVENHAGE

KAPITAAL EN RESERVE
f 62.000.000

SAFE LOKETTEN
TER BERGING VAN WAARDEN

150 KANTOREN IN NEDERLAND

Openbare werken en Conjunctuurbeweging

door **Dr. Ir. A. Baars**

PRIJS f 2.10*

Prijs voor donateurs en leden van het N. E. I. f 1.50.

In den boekhandel verkrijgbaar
**UITGAVE: DE ERVEN
F. BOHN N.V., HAARLEM**

Nieuwe belastingbesluiten geven nieuwe BELASTINGMOEILIKHEDEN

Daarom is voor U van belang

DE BELASTING CONSULENT

BELASTINGVRAAGSTUKKEN

Waarvan de prijs slechts f 4.— per jaar bedraagt

PROEFNUMMER

OP AANVRAAG

ADMINISTRATIE:

LAAN VAN MEERDERVOORT 1a
DEN HAAG.

R. Mees & Zoonen

Ao. 1730

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM
AMSTERDAM (Ass.)
GRAVENHAGE
DELFT — SCHIEDAM
VLAARDINGEN

BEHANDELING VAN ALLE
BANKZAKEN

BEZORGING VAN ALLE
ASSURANTIËN

VERLIESPOSTEN-VOORKOMEND-SYSTEEM

BESTAANDE UIT VIER DIENSTEN

Deze tijd is rijk aan veranderingen. Laat daarom Uw onbetaald gebleven oude posten inschrijven bij
DIENST IV VAN HET V.V.S.

VAN DER GRAAF & Co. N.V.
AMSTERDAM C. — AMSTELSTRAAT 14-18

Diesel-, Stoom- en Electriche Machine-installaties

Voor onmiddellijke of latere koop worden gevraagd:

1. Volledige stroomopwekkende installaties voor draaistroom 380/220 Volt; Vermogen 400 kVA.
2. Afzonderlijke dieselmotoren, stoommachines, electromotoren, electrogeneratoren; spanning en vermogen als boven.

De machines moeten geheel in bedrijfsvaardigen staat zijn, in goeden toestand en niet ouder dan 10—15 jaar.

Uitvoerige aanbiedingen, met opgave van plaats waar te bezichtigen, te richten aan den

Bahnbevollmächtigten der Deutschen Reichsbahn bei den Niederländischen Eisenbahnen te Utrecht, Catharijnesingel HGB III.

Overzicht van de ontwikkeling der handelspolitiek van het Koninkrijk der Nederlanden van 1923 t/m. 1938

(Samengesteld door een groep medewerkers van het N. E. I., onder leiding van Prof. M. r. P. Lieftinck)

28e publicatie van het Nederl. Econom. Instituut

Prijs f 2.10*

(Prijs voor donateurs en leden van het N. E. I. f 1.50) Verkrijgbaar in den boekhandel

UITGAVE:
DE ERVEN F. BOHN N.V., HAARLEM

Ter vervanging van haar door brand verloren gegane voorraad nummers van Economisch-Statistische Berichten en Economisch-Statistisch Maandbericht van den jaargang 1940, zou de redactie het zeer opprijs stellen, indien de lezers, die hun exemplaren kunnen missen, deze aan haar zouden willen afstaan.

Zooeven verschenen:

Derde Gewijzigde Druk

van

Egalisatiefondsen en Monetaire Politiek in Engeland, Nederland en de Vereenigde Staten

door

Prof. Dr. H. M. H. A. van der Valk

30ste Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

Prijs f 2.10*

(Prijs voor donateurs en leden van het N. E. I. f 1.50)

Verkrijgbaar in den Boekhandel

Uitgave: De Erven

F. BOHN N.V., HAARLEM

Laat Uw JAARGANG

inbinden!

Stort f 0.75 op giro 5858 ten name van H. A. M. Roelants, Schiedam met vermelding: Band E.-S. B. 1941 en U ontvangt, zodra de oplaag gereed is, franco per post Uw band toegezonden.

Bij franco opzending van Uw jaargang aan

**H. A. M. ROELANTS
SCHIEDAM**

onder gelijktijdige storting van f 2.40 op giro 5858, ontvangt U, zodra de banden gereed zijn, Uw Jaargang keurig gebonden franco huis terug.

(Uitvoering van den band linnen rug, verder stevig beplakt bord)

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

27^E JAARGANG

WOENSDAG 15 APRIL 1942

No. 1369

HOOFDREDACTEUR:

M. F. J. Cool (Rotterdam).

PLAATSVERVANGEND HOOFDREDACTEUR:

H. W. Lambers (Zwartewaal).

Redactie en administratie: Pieter de Hoochweg 122, R'dam-W

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad, waarin tijdelijk is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht, franco p. p. in Nederland f 20.85 per jaar. Buitenland en koloniën f 23.— per jaar. Abonnementen kunnen met elk nummer ingaan en slechts worden beëindigd per ultimo van elk kalenderjaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties. Adreswijzigingen op te geven aan de administratie.*

Advertenties voorpagina f 0.28 per mm. Andere pagina's f 0.22, per mm. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

INHOUD:

	Blz.
De Deense landbouw in 1941 door <i>Ir. M. K. Hylkema</i>	168
De ordening van het bedrijfsleven in België door <i>Mr. W. J. Bollen</i>	170
Ingezonden stukken.	
Administratieve organisatie door <i>F. Swart</i> , met Naschrift van <i>D. B. Baarslag</i>	172
Ontvangen boeken, brochures en statistieken	173
Maandcijfers.	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	174
Statistieken.	
Wisselkoersen - Bankstaten	175

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Reeds geruimen tijd (sedert kort na de emissie van de 3½ pCt.-Staatsleening 1941) heeft het er naar uit gezien, dat de *geldmarkt* in toenemende mate een overvloed van middelen zou aanwijzen, waarvoor geen empooi was te vinden. Toen immers na de genoemde emissie de Schatkist al het bij De Nederlandsche Bank ondergebrachte schatkistpapier naar de markt kon overhevelen — hetgeen overigens slechts een afronding was van een proces, dat reeds zeer geruimen tijd gaande was — was daarmee de mogelijkheid vervallen om de aan de markt toevoelende gelden (uit hoofde van den aanwas der buitenlandsche wisselportefeuille van de centrale bank) uit de markt te nemen door afgifte van schatkistpapier. Zou de verruiming nadien aanhouden (hetgeen moest gebeuren, indien en voor zoover de stijging der biljettencirculatie niet evenredig was aan de toeneming van de buitenlandsche wissels), dan werden daarmee middelen gecreëerd, die geen empooi konden vinden.

Die genoemde tendens is door de in ons vorig overzicht gereleveerde wijziging op den bankstaat onderbroken. De Schatkist heeft toen f 220 miljoen papier bij de centrale bank ondergebracht, en het proces van overheveling naar de markt kan dus weer opnieuw een aanvang nemen. Tenzij men zou moeten aannemen, dat het niet de bedoeling van de Schatkist zou zijn, geleidelijk op de markt voor dat papier plaatsing te zoeken, waarop echter niets wijst. Integendeel, het feit, dat deze onderbrenging bij de centrale bank was voorafgegaan door een zeer omvangrijke afgifte van papier op de markt (tot het maximum, dat deze op dat moment kon absorbeeren), doet veronderstellen, dat men, indien mogelijk, de *geldmarkt* bij deze financiering wil blijven inschakelen. Of dit proces van overheveling van centrale bank naar open markt zoo snel zal gaan als verleden jaar, is zeer kwestieus, omdat het tempo van de toeneming der buitenlandsche wisselportefeuille allicht belangrijk geringer zal blijven dan toen. De liquidatie van Deutsche beleggingen, die toen voor zeer omvangrijke bedragen Marken naar De Nederlandsche Bank deed vloeien, is vrijwel achter den rug, en de uitverkoop van voorraden kan ook niet meer in hetzelfde tempo voortgaan.

De *obligatiemarkt* was deze week iets gunstiger gestemd; de 3½ pCt.-leening 1941 kwam weer boven de 99, en ook de overige leeningen waren wat beter. De 3½ pCt.-leening 1941 heeft daarmee weer bijna haar recordhoogte bereikt, zooals die werd geregistreerd, voordat de geruchten inzake een nieuwe leening de obligatiemarkt plotseling begonnen te drukken.

De *aandelenmarkt* is over het algemeen zeer stil geweest, hoewel op enkele dagen vrij omvangrijke koersfluctuaties voorkwamen, mede in verband met de constellatie in het Verre Oosten, in het bijzonder de politieke strubbelingen in Britsch-Indië. Per saldo zijn de koersen niet zoo heel veel veranderd, hoewel over het algemeen het slot van de week lager was dan de vaste opening na de feestdagen. Dit geldt echter vrijwel uitsluitend voor de „hoofdfondsen”; in de minder courante waren de schommelingen veel geringer.

DE DEENSCH E LANDBOUW IN 1941.

De Deensche landbouw heeft met de Nederlandsche vele punten van overeenkomst. Bij beide toch heeft de veeleelt gedurende de laatste tientallen jaren de voornaamste plaats ingenomen en leverden de zuivelproducten, de varkens en de eieren voor de meeste boeren de voornaamste bronnen van inkomsten. Daarbij was de zeer groote omvang van de voortbrenging van veeleeltproducten in beide landen in belangrijke mate afhankelijk van den invoer van veevoeder uit het buitenland. Het is begrijpelijk, dat, nu de buitenlandsche granen en veekeuken ontbreken, de landbouw in beide landen voor overeenkomstige moeilijkheden staat. Het komt ons echter voor, dat deze voor ons land nog ernstiger zijn dan voor Denemarken, omdat de totale invoer van deze producten hier grooter was.

Ter illustratie van de positie zijn eenige gegevens betreffende de importsaldi van granen (tarwe, rogge, gerst, haver en maïs) en van veekeuken (ingevoerd als zoodanig of in den vorm van oliehoudende zaden) in beide landen — ontleend aan Frank Fehr & Co's jaaroverzicht over 1939 — hieronder weergegeven:

Importsaldi (in 1000 tons)

	1936	1937	1938
Granen:			
Nederland	1.731	1.875	1.904
Denemarken	852	1.004	668
Veekeuken:			
Nederland	569	642	641
Denemarken	891	805	892

Het ontbreken van dezen invoer en de noodzaak om het in eigen land verbouwde graan geheel of voor een groot deel voor de broodbereiding te gebruiken, moest leiden tot een belangrijke inkrimping van den veestapel. Het is duidelijk, dat een veel kleinere productie van melk — en daarmee van boter, kaas en andere melkproducten — van vleesch en spek en van eieren hiervan het gevolg is.

In de „Mededeelingen” van den Landbouwwaad, de Centrale Organisatie van de Deensche Landbouwverenigingen, treffen wij verscheidene gegevens aan, die inzicht geven omtrent den landbouw in Denemarken onder de huidige omstandigheden. In dit artikel zullen wij daarover de voornaamste feiten naar voren brengen.

De rundveestapel in Denemarken.

in 1000 stuks	27 Dec. 1941	12 Juli 1941	19 Apr. 1941	8 Mrt. 1941	2 Nov. 1940	29 Juni 1940	30 Dec. 1939
Stieren (1 jaar en ouder)	53	58	67	59	57	64	67
Ossen (1 jaar en ouder)	59	78	78	66	62	74	64
Melkkoeien en vaarzen, die gekalfd hebben	1.403	1.456	1.506	1.483	1.511	1.591	1.618
Vaarzen, die nog niet gekalfd hebben (1 jaar en ouder)	558	616	644	565	563	635	587
Kalveren ben. 1 jaar	760	796	773	803	783	862	850
Totale rundveestapel	2.833	3.004	3.068	2.976	2.976	3.226	3.186

De omvang van den veestapel.

Blijkens de tellingen is de rundveestapel van December 1939 tot December 1941 verminderd met 11 pCt. Het aantal stuks melkkoeien daalde in deze twee jaar van 1.618.000 tot 1.403.000 of met 13 pCt. Deze daling is, hoewel zeer belangrijk, kleiner dan in ons land, waar de melkveestapel met ongeveer 20 pCt. is verminderd¹⁾. Voorts wordt de inkrimping van den veestapel in Denemarken niet van hoogerhand geregeld, maar laat men deze aan het inzicht der boeren over. Het landbouwbedrijf is daar vrijer.

Ook het aantal varkens en pluimvee is, sinds de toevvoer van overzee is afgesneden, in Denemarken sterk verminderd.

¹⁾ „Economische Voorlichting” van 9 Mei 1941, blz. 668.

De Deensche varkensstapel.

in 1000 stuks	27 Dec. 1941	15 Nov. 1941	4 Oct. 1941	23 Aug. 1941	12 Juli 1941	29 Juni 1940	15 Juli 1939
Fokbeeren	9	9	10	11	11	17	18
Zeugen, 1ste maal drachtig	23	28	44	57	78	50	75
Andere drachtige zeugen	69	68	79	86	85	146	170
Zeugen met biggen	42	50	59	61	53	91	100
Guste fokzeugen	22	27	24	22	17	34	27
Zeugen, voor mesterij bestemd	16	21	18	10	7	15	11
Totaal aan zeugen:	172	194	224	236	240	336	383
Biggen bij de zeug	326	398	494	515	440	761	843
Mestbiggen, ben. 35 kg.	513	534	524	462	420	840	777
Varkens van 35-60 kg.	424	416	401	399	405	635	640
Varkens van 60 kg en zwaarder	247	374	360	317	254	629	472
Totaal	1.691	1.925	2.013	1.940	1.770	3.218	3.133

De pluimveestapel in Denemarken.

in 1000 stuks	15 Nov. 1941	12 Juli 1941	2 Nov. 1940	29 Juni 1940	16 Juli 1939	16 Juli 1938
Hennen, $\frac{1}{2}$ j. en ouder	6.018	6.850	9.866	12.065	13.530	11.958
Hanen, $\frac{1}{2}$ j. en ouder	195	97	233	127	188	174
Kuikens, ben. $\frac{1}{2}$ j.	924	5.001	1.161	9.673	18.980	15.732
Totaal pluimvee	7.137	11.948	11.260	21.865	32.698	27.864

De omvang van den pluimveestapel bedraagt thans volgens Deensche deskundigen ongeveer 1/3 van den normalen.

De voornaamste gegevens over het verloop van de grootte van den Deenschen varkens- en pluimveestapel gedurende de laatste twee jaar, berustende op gehouden tellingen, hebben wij hierboven weergegeven.

Ongetwijfeld is de varkens- en pluimveestapel in ons land nog veel sterker verminderd dan in Denemarken, zooals met stelligheid kan worden afgeleid uit de hier van hoogerhand uitgevaardigde voorschriften in zake het aantal varkens en kippen, dat op de bedrijven nog mag worden gehouden.

Dit wordt begrijpelijk, wanneer de graanoogst en de bevolkingsomvang van beide landen worden vergeleken. In Denemarken is de totale graanoogst veel grooter de bevolking daarentegen veel kleiner dan in Nederland. In het volgende staatje vindt men over den graanoogst bijzonderheden.

Graanoogst in Denemarken en Nederland.

In 1000 tons	Denemarken		Nederland
	1934	1935	Gem. v. 1936 t/m '38
Tarwe	350	400	380
Rogge	270	290	490
Gerst	960	1.100	132
Haver	990	1.050	332
Gemengd zaad (meest gerst en haver)	810	860	—
Totaal	3.380	3.700	1.334

In ons land is thans alle tarwe, rogge en gerst noodig voor menselijke voeding en vrijwel alle haver voor de paarden, zoodat, nu er geen invoer van overzee plaats vindt, voor de varkens en het pluimvee geen voedergranen meer beschikbaar zijn.

In Denemarken moet alle tarwe en rogge voor de broodvoorziening ingeleverd worden, doch slechts een gedeelte van het voederkoren. In totaal wordt de hoeveelheid graan, die in 1941—'42 ingeleverd zal worden, door het Deensche Bureau voor de Statistiek geschat op 695 miljoen kg. (Uit dit cijfer, vergeleken met dat van den totalen graanoogst, blijkt, dat de boeren het voedergraan grootendeels mogen behouden. Als zij aan hun inleveringsplicht hebben voldaan, mogen zij hun overige graan vrij verkoopen. Dit brengt hogere prijzen op dan de Regeering geeft).

Voor de voeding van het vee blijven dus nog zeer belangrijke hoeveelheden graan beschikbaar.

De voortbrenging van veeteeltproducten.

Toch is het begrijpelijk, dat door het gebrek aan krachtvoeder (granen, maar vooral veekeuken) de Deensche productie van boter, spek, eieren, enz., eveneens aanzienlijk terugloopt. Dat blijkt ook uit de bekend gemaakte cijfers. Zoo bedroeg volgens voorloopige gegevens de Deensche boterproductie in 1941 124 mill. kg., tegen 163 mill. in 1940 en 183 mill. in 1939. Dit is 24 pCt. minder dan in 1940 en 32 pCt. minder dan in 1939. De totale melkproductie bedroeg in 1941 3.540 mill. kg, hetgeen een vermindering beteekent van 23, resp. 33 pCt., vergeleken bij 1940 en 1939. Nog meer daalde de productie van varkensvleesch en spek en van eieren, hetgeen ook begrijpelijk is, omdat hierbij het krachtvoer een veel grotere rol speelt dan bij de voeding van het rundvee.

Het volgende staatje geeft een overzicht van de voortbrenging van de belangrijkste veeteeltproducten in de laatste drie jaar:

De voortbrenging van veeteeltproducten. (in millioenen kg.)

	1941 in pCt. van				
	1941 ¹⁾	1940	1939	1940	1939
Melk	3.540	4.625	5.275	76,5	67,1
Boter	124	163	183	76,1	67,8
Rund- en kalfsvleesch	166	203	153	81,8	108,5
Varkensvleesch en spek	187	314	309	59,6	60,5
Eieren	58	113	158	51,3	36,7

¹⁾ Voorloopige cijfers.

De oogst van het bouwland.

Omtrent den oogst van het bouwland in 1941 het volgende. De totale graanoogst, die reeds in 1940 bijzonder klein was, was in 1941 nog lager, en ruim 22 pCt. minder dan het gemiddelde van 1934-38. De tarwe-oogst was, evenals het jaar daarvoor, heel gering; daarentegen was die van rogge wat beter. Een specificatie geeft het volgende staatje:

Graanoogst in Denemarken. (in millioenen kg.)

	1941 ¹⁾	1940
Tarwe	190	190
Rogge	300	270
Gerst	930	1.160
Haver	740	910
Mengkoren	590	710
	2.750	3.240

¹⁾ Voorloopige cijfers.

De oogst van de voornaamste landbouwproducten tezamen genomen (granen, aardappelen, voeder- en suikerbieten en hooi) was in 1941 belangrijk kleiner dan in 1940, dat ongeveer met het gemiddelde van 1934-38 overeenkwam. In 1940 bedroeg deze in totaal circa 73 miljoen oogsteenheden en in 1941 volgens voorloopige berekeningen 65 miljoen (1 oogsteenheden = de voederwaarde van 100 kg. gerst).

De prijzen.

Vele bijzonderheden omtrent den economischen toestand zoowel in het algemeen, als in den landbouw, treften wij aan in het overzicht over 1941 van het Deensche Bureau voor de Statistiek. Daarin wordt allereerst opgemerkt, dat de stijging van de prijzen in 1941 veel geringer was dan in 1940. Zoo steeg het indexcijfer voor de groothandelsprijzen (waarbij 1935 = 100) gedurende het afgelopen jaar van 192 tot 210, terwijl er in 1940 een stijging was van 154 tot 191.

Daarbij vond er in de tweede helft van 1941 bijna geen verandering in de prijzen plaats.

De naar verhouding geringe stijging in het prijspeil

in 1941 is, zoo wordt in dit verslag opgemerkt, te danken aan de bemoeiingen van overheidswege om prijsstijging zooveel mogelijk tegen te gaan.

De prijzen van de landbouwproducten zijn eveneens aanzienlijk omhooggegaan. Voor tarwe en rogge, die aan de Overheid geleverd moeten worden, gelden vaste prijzen. Voor gerst en haver, voorzover deze vallen onder het zgn. vrijhandelskoren, is een vrije markt met momenteel zeer hooge prijzen, zooals uit onderstaande opgaven duidelijk blijkt.

(in Kronen per 100 kg.)

	Jan. 1940	Jan. 1941	Dec. 1941
Tarwe	19,12	30	30,25
Rogge	21,25	31	31,25
Gerst	20,50	31,25 ¹⁾	52 ¹⁾
Haver	20	31 ¹⁾	52 ¹⁾

¹⁾ Prijzen van vrijhandelskoren.

Na April 1940 zijn de graanprijzen dus sterk gestegen.

Bij boter heeft men momenteel in Denemarken de eigenaardigheid, dat de prijs bij export belangrijk hooger is dan in het binnenland. Deze laatste prijs wordt door de Regeering met opzet laag gehouden, om de kosten van levensonderhoud niet te veel te doen stijgen. In het eigen land is de groothandelsprijs het geheele jaar door 389 Kronen per 100 kg. geweest, terwijl de exportprijs van boter 510 Kronen bedraagt (in de maanden Januari t/m. Maart 1940 was de Kopenhaagsche notering voor boter gemiddeld 268 Kr. en in dezelfde periode van 1939 255 Kr.). De zgn. afrekeningsprijs, waarnaar de zuivel-fabrieken de melk uitbetalen, bedroeg van April tot Juli 1941 445 Kronen en daarna 434 Kronen. Vanaf 1 Januari jl. is deze prijs weer tot 445 Kronen verhoogd, waarbij echter de binnenlandsche boterprijs op 389 Kronen per 100 kg. vastgesteld blijft.

De bedrijfsresultaten in den landbouw.

Belangwekkend is hetgeen in het jaarverslag van het Bureau voor de Statistiek medegedeeld wordt omtrent de bedrijfsresultaten in den landbouw onder de zoozeer gewijzigde omstandigheden. Daarbij blijkt uit de gegevens van 200 uitgezochte landbouwbedrijven, welke geacht worden een goed gemiddeld beeld van den Deenschen landbouw te geven, dat het boekjaar 1940-41 (van Juli tot Juli) aanmerkelijk beter was dan het jaar daarvoor. Het netto-overschot bedroeg 219 Kronen per hectare in 1940-41, tegen 111 Kr. voor deze zelfde bedrijven in 1939-40. Dit veel betere resultaat is een gevolg van de stijging van de bruto-opbrengst met 131 Kr. per hectare, terwijl de bedrijfskosten slechts 23 Kr. stegen.

Het onderstaande overzicht van inkomsten en uitgaven geeft duidelijk aan, dat in de grootte van de meeste posten belangrijke wijzigingen zijn gekomen.

Bedrijfsuitkomsten van den landbouw. (in Kronen per hectare)

A. Bruto opbrengst:	1940/41	1939/40
van de plantenteelt	167	99
„ het rundvee	409	349
„ de varkens	206	200
„ andere huisdieren	71	76
diversen	33	31
Totaal	886	755
B. Bedrijfskosten:		
Arbeidsloon	246	216
Ondernemersloon	74	67
Krachtvoeder	56	124
Kunstmest	36	28
Inkoop van andere goederen	84	66
Overige onkosten	171	143
Totaal	667	644

De groote bedrijven hebben echter veel meer geprofitteerd van de veranderde omstandigheden dan de kleine. Dit blijkt ook uit het hier weergegeven staatje, waarbij het netto-overschot is uitgedrukt in procenten van de handelswaarde van het landbouwkapitaal.

Netto-opbrengst in pCt. van het landbouwkapitaal:

	1940/41	1939/40
Bedrijven beneden 10 ha. . .	5,1	3,1
„ van 10—50 ha. . .	8,0	4,1
„ boven 50 ha.	8,7	4,8

Dit verschil berust ten deele daarop, dat de kleine bedrijven met hun zoo belangrijke pluimvee- en varkenshouderij het meest getroffen zijn door het wegvallen van den invoer van buitenlandsch veevoeder. Bovendien is de graanbouw vooral van beteekenis voor de groote bedrijven, zoodat deze in de eerste plaats van de stijging van de graanprijzen profiteeren.

Voor 1941-42 worden evenwel minder gunstige landbouwkosten verwacht, doordat de prijsstijging langzamerhand tot stilstand komt, terwijl de teruggang in de dierlijke productie meer en meer merkbaar wordt.

Aangezien de oogst van graan en van hooi in 1941 bijzonder klein was, moet op grond daarvan de productie van veeteeltproducten in 1941-42 verder afnemen.

Anderzijds zijn de prijzen van de producten gebracht op een niveau, dat hooger ligt dan het gemiddelde van 1940-41.

Wat het bedrijfsresultaat over 1941-42 zal zijn, is natuurlijk nog niet met zekerheid te zeggen. Het Landbouwwatistisch Boekhoudbureau heeft echter hierover voorloopige berekeningen gemaakt. Daarbij is men uitgegaan van de prijzen van November 1941, terwijl verder rekening is gehouden met den waarschijnlijksten teruggang van de productie. Men komt zodoende tot een kleiner netto-overschot dan in 1940-41, maar in geen geval zal het resultaat minder zijn dan in 1939-40, en dat was een naar verhouding gunstig jaar.

Niettegenstaande de moeilijke omstandigheden, gaat het dus den Deenschen landbouw vrij goed.

Ir. M. K. HYLKEMA.

DE ORDENING VAN HET BEDRIJFSLEVEN IN BELGIË.

Gelijk in Nederland sedert het najaar van 1940 gewerkt wordt aan den opbouw van een organisatie ter ontwikkeling van het bedrijfsleven, is ook in België de ordening van het bedrijfsleven ter hand genomen. Zoowel de wijze, waarop het organiseren aldaar geschiedt, als de organisatie zelve, verschillen echter op onderscheidene punten met die hier te lande.

De grondslag van de organisatie van het Belgische bedrijfsleven is het Basis-Besluit, genomen door de Secretarissen-Generaal van de Ministeries van Justitie, Financiën, Arbeid en Sociale Voorzorg, Landbouw en Voedselvoorziening, Verkeerswezen en Economische Zaken. Het is gedateerd op 10 Februari 1941 en bekend gemaakt in het Belgische Staatsblad der ministerieele en andere besluiten der Secretarissen-Generaal. d.d. 13 Februari 1941 no. 44. Ter uitvoering van dit Basis-Besluit zijn door den Secretaris-Generaal van het Ministerie van Economische Zaken eenige Uitvoeringsbesluiten afgekondigd, het eerste van 5 Maart 1941 (Belgisch Staatsblad 8 Maart 1941), het tweede van 28 April 1941 (Belgisch Staatsblad 1 Mei 1941). Bij besluit van 10 Augustus 1941 werd het besluit van 5 Maart 1941 aangevuld met een regeling op taalgebied. Voorts werden bij besluit van 23 Juli 1941 de werkzaamheden der bedrijfsorganisaties gecoördineerd in verband met de oprichting van een „Dienst van technische heraanpassing” in het Ministerie van Economische Zaken.

De onderteekening van het Basis-Besluit door verschillende Secretarissen-Generaal was noodzakelijk, omdat bij de regeling belangen betrokken zijn, welke onder verschillende ministeries ressorteeren, zooals het bankwezen onder het Ministerie van Financiën, het verkeer onder het Ministerie van Verkeerswezen, het verzekeringsbedrijf onder het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, enz.

Evenals in Nederland zijn ook in België de besluiten betreffende de organisatie van het bedrijfsleven voortgesproken uit den drang, daadwerkelijke oplossingen te brengen in plaats van theoretische beschouwingen. Reeds eerder was in België aan de bedrijfsorganisatie aandacht geschonken, en verschillende ontwerpen, zoowel van overheidswege, nl. het ontwerp van den vroegeren Minister van Economische Zaken, P. Heymans, als van de zijde van werkgevers, arbeiders en middenstandsvertegenwoordigers, zijn in den loop der jaren opgesteld, doch verder dan tot voorstellen brachten al deze ontwerpen het niet.

De plaats der bedrijfsorganisaties.

De considerans van het Belgische Basis-Besluit luidt, dat 's lands beheer, in de huidige omstandigheden, dringend vereischt het bedrijfsleven zoodanig te ordenen, dat een billijke verdeling der grondstoffen en een daadwerkelijke coördinatie der productiemiddelen verzekerd worde, en dat het bovendien noodzakelijk is, de eenheid in de vertegenwoordiging der bedrijfsbelangen te verzekeren en alle betrokkenen aan eenzelfde discipline te onderwerpen in hun bedrijfsgroeperingen. Volgens een commentaar in de „Economische Berichten”, het officieele orgaan van het Belgische Ministerie van Economische Zaken, zullen de nieuwe organisaties zijn „ondergeschikte openbare besturen, welke haar zending of autoriteit ontleenen aan een zekere overdracht van de openbare macht, daar deze zending de grenzen van een privaathet werk of zaak te buiten gaat en mede deze van de bevoegdheden haar door de wet of door de openbare macht, ten behoeve van het openbaar belang verleend”¹⁾.

Ook al worden de bedrijfsorganisaties beschouwd als ondergeschikte openbare besturen, toch verschillen zij in aard en functie van de Warencentrales, de lichamen, welke overeenstemmen met de Rijksbureaux in Nederland. Het karakteristieke verschil tusschen Warencentrale en bedrijfsorganisatie uit zich door het verschil in uitgangspunt. Bij de Warencentrale is dit het product, bij de bedrijfsorganisatie is het de ondernemer en zijn onderneming. Voorts behooren de Warencentrales tot het ambtelijk apparaat en zijn de bedrijfsorganisaties organen van het bedrijfsleven.

Toch staat in België de zelfstandigheid der bedrijfsorganisaties als eigen organen van het bedrijfsleven niet in die mate op den voorgrond, als dit in Nederland het geval is. Dit uit zich o.m. in de wijze, waarop het bedrijfsleven in beide landen georganiseerd wordt. In Nederland is een Organisatie-Commissie ingesteld, aan welke het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart alle bevoegdheden heeft overgedragen om te komen tot den opbouw van een zelfstandige organisatie van het bedrijfsleven. In België is de instelling van zoodanige commissie achterwege gebleven, en is de bevoegdheid tot het instellen van bedrijfsorganisaties verleend aan het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken. De organisatie wordt grootendeels op het departement voorbereid en de bedrijfsorganisaties worden opgericht bij besluit van het Hoofd van genoemd departement. Voor het ambachtswezen en den handel werden echter secretariaten ingesteld, welke de opdracht ontvingen, de organisatie van het ambacht en den handel voor te bereiden.

Buiten de toepassing van de bepalingen van het besluit tot ordening van het bedrijfsleven vallen de onder-

¹⁾ „Economische Berichten”, No. 3, 1 Augustus 1940, blz. 60.

nemingen op het gebied van land-, tuin- en boschbouw. Voorts beperkt ook in België de ordening zich tot de economische belangen van het bedrijfsleven en strekt zij zich niet uit op sociaal gebied. In een artikel in „Economische Berichten” over de ordening van het bedrijfsleven in België acht Dr. A. Michiels de beperkte doelstelling de gewichtigste goede eigenschap van den nieuwen organisatievorm²⁾. Op grond van het bestaan van andere diensten en organen concludeert deze schrijver tot de beperking in de taak der bedrijfsorganisaties. Zoo moge zij, naar zijn meening, niet treden op het arbeidsterrein der Warencentrales. Op grond van de nieuwe Belgische kartelregeling mogen zij zich niet bewegen op het gebied van kartelwezen en marktordering, terwijl ook de vaststelling van prijzen niet tot haar taak behoort, aangezien deze materie is opgedragen aan het Commissariaat voor Prijzen en Loonen.

Het schema der verticale organisatie.

In België ontbreken de centrale organisaties, welke kunnen worden gelijkgesteld met de zes hoofdgroepen, waarin het Nederlandsche bedrijfsleven is ondergebracht. Met onze bedrijfsgroepen komen in rangorde overeen de hoofdgroepelingen, met onze vakgroepen de bedrijfsgroepelingen en met onze ondervakgroepen de bedrijfs-ondergroepelingen. Ook in België kunnen van alle groepen, zoo noodig, gewestelijke afdelingen worden ingesteld. In het algemeen schijnt de hiërarchie daar niet zoo systematisch te worden doorgevoerd, als ten onzent het geval is. Volgens het schema voor de ordening van het Belgische bedrijfsleven komen er 20 hoofdgroepelingen, t.w. voor de kolenindustrie, ijzer- en staalvoortbrengende industrie, non-ferrometalen-industrie, metaalverwerkende industrie, chemische industrie, textielindustrie, lederindustrie, glasindustrie, houtindustrie, papier- en grafische bedrijven, voedingsindustrie, bouwbedrijf, verkeer, energie, groothandel en export, kleinhandel, tusschenpersonen, toerisme, ambachtsbedrijven en bank- en verzekeringswezen, benevens 7 zelfstandige bedrijfsgroepelingen, welke niet onder eenige hoofdgroepelingen ressorteeren, t.w. voor de diamantindustrie, tabakindustrie, steen- en zandgroeven, kalkindustrie, keramische industrie, klei-industrie en cementindustrie.

Het statuut der bedrijfsorganisaties in België is uitvoerig geregeld in het 1ste Uitvoeringsbesluit van 5 Maart 1941. Grondbeginselen der bedrijfsorganisaties zijn het leidersbeginsel en het principe der eenheidsorganisatie. De leiding der bedrijfsorganisaties berust bij een leider, die een of meer plaatsvervangers kan hebben. De leiders zijn verantwoordelijk voor het economisch beleid in hun groepen en moeten een nauwgezet disciplinair régime in het leven roepen, dat gebaseerd is op collegiale solidariteit en gericht op het algemeen welzijn.

De leider en zijn plaatsvervangers vormen het dagelijks bestuur der groepeerings, daarnaast heeft iedere groepeerings een raad van bijstand. De samenstelling en de taak van deze raden komt overeen met die van onze raden van bijstand. De mogelijkheid tot het houden van ledenvergaderingen door de bedrijfsorganisaties is in België beperkter dan bij ons, slechts de bedrijfs-ondergroepelingen en de gewestelijke groepeerings kunnen vergaderingen van haar leden houden. Een bepaling, dat de ledenvergadering jaarlijks in geheime stemming zal beslissen, of de voorzitter en zijn plaatsvervangers het vertrouwen genieten, ontbreekt in het Belgische uitvoeringsbesluit.

De taak der bedrijfsorganisaties bestaat, evenals in Nederland, voornamelijk in het behartigen van de belangen der leden, in het bijzonder door hen voor te lichten, door adviezen uit te brengen aan de bevoegde instanties en door het uitvoeren van haar op te dragen uitvoeringsmaatregelen. De Belgische besluiten spreken

niet van verordenende bevoegdheid der bedrijfsorganisaties, zooals bij ons nadrukkelijk geschiedt in artikel 1a van het Basis-Besluit. Toch schijnt ook in België deze verordenende bevoegdheid niet geheel uitgesloten; evenwel zullen de bedrijfsorganisaties slechts „bij uitzondering met een reglementeringsopdracht belast worden”, gelijk in de „Economische Berichten” van het Departement van Economische Zaken vermeld staat³⁾.

In België heeft men er zich nadrukkelijk rekenschap van gegeven, of de besluiten betreffende de ordening van het bedrijfsleven passen binnen het kader der Belgische grondwet. Het Permanente Comité voor de wetgeving heeft het Basis-Besluit van 10 Februari 1941 aan de bepalingen der grondwet getoetst, en kwam tot de conclusie, dat het systeem van het besluit van 10 Februari 1941 het eenige is, dat, constitutioneel gezien, het beginsel der vrijheid van vereeniging- op privaatrechtelijk gebied onaangetaast laat. De privaatrechtelijke vereenigingen worden niet zonder meer uitgeschakeld, doch zullen haar rol blijven vervullen, inzonderheid op het gebied der economische reglementeering. Op advies van voornoemd comité werd o.m. uit het concept van het Basis-Besluit geschrapt, het recht om bestaande organisaties te ontbinden, dat men aan het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken wilde toekennen. Dit recht werd vervangen door het recht, aan bestaande vereenigingen de bevoegdheid te onttrekken, beroepsbelangen verder te behartigen.

De Kamers van Economie.

Naast de verticale organisatie in bedrijfsorganisaties, regelt het Belgische Uitvoeringsbesluit van 5 Maart 1941 vrij uitvoerig de horizontale organisatie in gewestelijke organen, „Kamers van Economie” genaamd. De Kamers van Economie zijn de officieele vertegenwoordigers van alle bedrijven, behorende tot haar respectievelijk grondgebied. Vermoedelijk zal één Kamer per provincie worden opgericht, dus in totaal negen Kamers. De Kamers van Economie staan onder het gezag van een leider en van een of meer plaatsvervangers, die door het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken worden benoemd en ontslagen. Iedere Kamer van Economie heeft een raad. De samenstelling van dezen raad, waarvan de leden eveneens worden benoemd door het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken, verdient de belangstelling, omdat deze kan worden gezien als proeve eener corporatieve ordening. Leden van dezen raad zijn namelijk:

1. de leiders van de gewestelijke groepeerings der hoofd-, bedrijfs- en bedrijfs-ondergroepelingen;
2. de binnen het gebied der Kamer gevestigde leiders der hoofd- en bedrijfsgroepeerings;
3. vertegenwoordigers van voor het gebied der Kamer zeer belangrijke bedrijfstakken, die niet of onvoldoende vertegenwoordigd zijn door de categorieën, genoemd onder 1 en 2;
4. een door den leider van de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie benoemde vertegenwoordiger van den landbouw;
5. een of meerdere vertegenwoordigers der provinciale en gemeentelijke belangen en van de belangen der verbruikers, benoemd door het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken op voordracht van den Gouverneur der provincie;
6. andere door het Hoofd van het Ministerie van Economische Zaken benoemde personen.

De taak van de Kamers van Economie is de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van al de tot het gebied der Kamer behorende bedrijven. Haar functie komt ten deele overeen met die van onze Kamers van Koophandel en Fabrieken. Zoo zullen zij worden belast met het afgeven van certificaten van oorsprong, het hou-

²⁾ „Economische Berichten”, No. 9, 1 November 1941, blz. 2:9.

³⁾ „Economische Berichten”, No. 3, 1 Augustus 1941, blz. 59.

den van registers, het afgeven van verklaringen, het uitschrijven van examens, enz.

Nóg niet geregeld zijn de verticale organisaties, waardoor de bedrijfsorganisaties van bijv. de industrie met die van den handel kunnen samenwerken. Daar deze samenwerking voor het bedrijfsleven onmisbaar is, en de verticale organisaties door de indeeling in Kamers van Economie hiervoor niet voldoende is, zal men mogen aannemen, dat deze samenwerking nader in een uitvoeringsbesluit haar regeling zal vinden.

Resumeeërende komen wij tot de conclusie, dat, behoudens afwijkingen op een aantal punten, voor de ordening van het bedrijfsleven in België volgens hetzelfde systeem wordt gewerkt als hier te lande, namelijk door het instellen van publiekrechtelijke organen, welke uit vakooppunt de uitsluitende vertegenwoordigers zijn van hun tak van bedrijf en waarbij de tot de betrokken tak van bedrijf behorende ondernemingen verplicht zijn aangesloten.

Mr. W. J. BOLLEN,

INGEZONDEN STUKKEN.

ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE.

Onder den titel „Administratieve Vereenvoudiging” schrijft de heer D. B. Baarslag in de „Economisch-Statistische Berichten” van 17 December 1941, dat er naar zijn meening een teveel is aan administratie, dat in den tegenwoordigen tijd een neiging bestaat om administratie in te voeren om zichzelfswil, en dat het noodzakelijk is de administratie te beperken. Mijn meening is, dat er eerder sprake kan zijn van een te weinig aanwezig zijn van goed ingerichte en daardoor eenvoudige administraties, welke voor de bedrijfsleiders nuttige en tevens hanteerbare instrumenten zijn, waarmede veel hulp en steun aan de leiding wordt verstrekt, en welke hen dienen kunnen als kompas voor den te volgen koers.

Een niet goed ingerichte en doordachte administratie kan geen goeden steun geven en is dan te kwalificeeren als een teveel aan administratie, omdat daar het nut niet evenredig zal zijn aan de kosten. Daar zal bij aanvraag om inlichtingen, hetzij van de directie, hetzij van de overheidsinstanties, meestal weer opnieuw werk moeten worden verricht om het gevraagde te kunnen verstrekken, omdat uit de gevoerde administratie de gegevens niet zonder meer kunnen worden verkregen, terwijl een juist ingerichte administratie er op ingesteld is om practisch alle bedrijfseconomische gegevens a tempo te kunnen verschaffen. Een eerste eisch is dus het bezit van een goed ingerichte en doordachte administratie, die tevens zoo economisch mogelijk wordt ingericht, waardoor de eenvoudigste vorm wordt verkregen.

Uitdrukkelijk dient te worden vastgesteld, dat de administratie geen leiding aan een bedrijf kan en mag geven, doch dat het bedrijf de eischen, aan de administratie te stellen, bepaalt. Aan de administratief deskundigen is het dan, om aan deze eischen op de meest eenvoudige wijze te voldoen. Het spreekt vanzelf, dat er dan bij de leiding niet een afkeer van administratie moet bestaan, aangezien er een innige samenwerking moet zijn tusschen technische, administratieve en commercieele leiding, om het beste resultaat te verkrijgen.

Bij de invoering van ordening in het bedrijfsleven zal het m. i. noodzakelijk zijn — alleen al ten behoeve van het verkrijgen van eenvoudige en snelle informatie-mogelijkheden voor het centrum — in het bijzonder aandacht te schenken aan het eensluidend regelen van de administratieve gegevens. Of de beantwoording der vragen, welke voor het inrichten van een goed werkende organisatie van een bedrijfstak noodzakelijk moeten worden gesteld, op juiste wijze kan plaats vinden, is afhankelijk van de administratie der betrokken bedrijven. Het is daarom van groot belang — zooals in de practijk reeds is gebleken

—, dat de administratie van de betrokken ondernemingen zoodanig is ingericht, dat ten aanzien van de regelmatig voorkomende vragen van de bedrijfsgroep onmiddellijk en nauwkeurig kan worden geantwoord. Deze ordening der administratie heeft ook in Duitschland voor een groot aantal bedrijfsgroepen plaatsgevonden, door het geven van boekhoudvoorschriften en vaststelling van per bedrijfstak uniforme rekeningssystemen. Bij een dergelijke uniformiteit zou ook de vraag om inlichtingen van overheidswege per bedrijfsgroep zoodanig kunnen worden geregeld, dat dit aansluiting vond in de bedrijfsadministratie, waardoor zeer zeker vereenvoudiging zou worden bereikt. Ook de invoering van calculatie-schema's, in verband met het vaststellen van prijzen door de Overheid, zal hierdoor gemakkelijker kunnen plaatsvinden.

Een enkel woord nog over het door den heer Baarslag gegeven voorbeeld van loonberekening. Naar mijn meening is het *primaire*, een voor den arbeider zoo juist mogelijk loon te berekenen en geen groteren aftrek toe te passen dan sociaal gerechtvaardigd is. De administratie zal zich hieraan moeten aanpassen. Vereenvoudiging zal dus moeten komen, door bijvoorbeeld de aftrekposten te splitsen in de groepen, welke met eenzelfde bewerkingsmethode, bijvoorbeeld een percentage van het loon, kunnen worden verkregen, en de overige. Met behulp van tabellen, en/of speciaal geconstrueerde rekenlinialen (systeem Matthijsen), etc., kan men meestal zonder veel personeel tot een goed resultaat komen.

Dit vereischt echter deskundigheid bij in- en uitvoering. Het is naar mijn meening daarom, dat, om op de juiste wijze vereenvoudiging te verkrijgen in het administratieve apparaat, het dringend noodig zal zijn, dat een groot deel van arbeids- en denkkraft aan dezen arbeid zal moeten worden besteed. Het aantal personen, met de administratie belast, zal hierdoor vermoedelijk wel kunnen worden vermindert, en dat zeker, wanneer de kwaliteit van het werk van hen, die zich veelal belasten met invoering en uitvoering der administratie, beter wordt.

Ook zal hierdoor bij de bedrijfsleiders een betere waardeering voor de administratie worden verkregen, terwijl zal blijken, dat de administratie, mits juist toegepast, een behoorlijke bijdrage zal leveren voor het verkrijgen van een zoo groot en goedkoop mogelijke productie.

F. SWART.

Naschrift.

Gaarne maak ik van de gelegenheid gebruik om mijn bedoeling, waar dit noodig blijkt, te verduidelijken.

Er is administratie in de bedrijven ten behoeve der bedrijven zelf, zij is noodig. De leiding van een bedrijf moet, o.a. door tal van gegevens bij het nemen van beslissingen, dagelijks georiënteerd zijn. Ook deze administratie mag niet uitgroeien boven wat noodzakelijk is, maar zij zal dit ook veelal niet, omdat het bedrijfsbelang een pleitbezorger vindt in hen, die bij de financieele resultaten van het bedrijf zijn geïnteresseerd. Mijn meening over het belang van een goede bedrijfsberichtgeving mag overigens niet geheel onbekend worden geacht; op blz. 456 Dec. 1940 van de „Korte Mededeelingen van het Nederlandsch Instituut voor Efficiency” schreef ik o.a. daarover, waarbij ik tevens aangaf, welke beperkingen hier dienen te gelden.

Dit punt, dat een groot deel van het betoog van den heer Swart inneemt, was echter niet, of hoogstens zijdelings, in mijn beschouwingen aan de orde. Daarnaast bestaat een administratie door overheidsorganen, en zijn er de verplichtingen, die deze op bedrijven en particulieren legt. Hier bestaat geen automatische rem, gelegen in het belang van het bedrijf of van den man, die de administratie moet betalen, doch er is alleen het overheidsorgaan, dat zijn zaken in de puntjes wil verzorgen, en waarom zou het zich beperken? De heer Swart wil het gemakkelijk maken, zoodat „de administratie van de betrokken ondernemin-

gen zoodanig is ingericht, dat ten aanzien van de regelmatig voorkomende vraag van de bedrijfsgroep onmiddellijk en nauwkeurig kan worden geantwoord" en hij hoopt, misschien ten onrechte, dat het verzadigingspunt spoedig zal zijn bereikt. Inderdaad, wie zou dit als bedrijfsman niet doen? Mijn bezwaar gold echter niet bepaald de bedrijfsgroepen. Maar daarnaast dient men zich af te vragen, of alle administratie van overheidswege noodig is, of liever, of er een deskundige instantie bestaat, die boven de opdrachtgevers dit beoordeelt. Mijn betoog culmineerde in den eisch, dat deze er behoort te zijn.

Het streven naar eenheid in gelijksoortige administraties door het invoeren van bedrijfstakgewijs naar gelijke begrippen gerangschikte rekeningstelsels, zal ons inderdaad iets helpen; ik bracht dit in de „Economisch-Statistische Berichten" van 29 Januari 1941 reeds ter sprake. Dat hieruit betere calculatieschema's zullen kunnen volgen, ben ik met mijn geachten opponent eens; trouwens er is, mirabile dictu, niet eens zooveel, dat ik niet met hem eens ben. „Naar mijn meening is het primair, een voor den arbeider zoo juist mogelijk loon te berekenen en geen grooteren aftrek toe te passen dan sociaal gerechtvaardigd is", zegt de heer Swart. Door mij was geschreven: „dat de loon-elementen zoo worden vastgesteld, dat voor een kwalitatief en kwantitatief goede prestatie een overeenkomstige belooning wordt verkregen". Als de heer Swart wilde aangeven, wat een sociaal gerechtvaardigde aftrek was, waren wij er, naar ik meen. In mijn betoog heb ik m.i. doen uitkomen, dat hier meer positiefs in de woorden dan in de werkelijkheid aanwezig is. Er is in loonen, sociale lasten, maatschappelijke lasten en bijgevolg levensstandaard veel meer samenhang dan men gewoonlijk aanneemt. Het maakt bijv. in materieelen zin weinig uit, of de werkgever de geheele sociale last draagt, of dat de werknemer de halve bijdrage betaalt bij een overeenkomstig hooger loon.

Het wil mij zoo voorkomen, dat mijn geachte opponent de administratie niet geheel los kan maken van haar beoefenaars en het een schrikbeeld vindt, indien bij de leiding een afkeer van administratie mocht bestaan. Het zij mij vergund hierbij op te merken, dat ik slechts heb gesproken over de wenschelijkheid van het bestaan aan den top van een gepasten afkeer van administratie om zichzelf wil.

Wie een goed gebruik van administratieve gegevens weet te maken, schat ik hoog. Wie een administratie eenvoudig, goed en logisch organiseert, eveneens, maar het administreren zelf moet zooveel mogelijk worden beperkt. Het is — los bezien van de eventueel zeer te waardeeren personen — op zichzelf, economisch gezien, aan de grens der productiviteit gelegen. Wij zullen echter veel direct productieven arbeid in strict materieelen zin behoeven, wij moeten, om het in bedrijfstaal te zeggen, met onze „improductieve" maatschappelijke kosten naar beneden, met de beschikbare arbeidskracht woekeren.

Men kan dit doen met het domme potlood; lange werktijden en lage loonen. Men kan het ook met intelligentie doen door afsnijden van overbodig werk; ik meen, dat mijn opponent daarbij eigenlijk aan mijn zijde staat. Voor de beoordeeling der noodzakelijkheid der administratie is dan in den Staat een bijzondere instantie vereischt.

D. B. BAARSLAG.

ONTVANGEN BOEKEN, BROCHURES EN STATISTIEKEN.

BOEKEN.

Inleiding tot de Sociologie door Mr. Dr. S. R. Steinmetz. Tweede druk, herzien door Dr. J. P. Kruyt (Haarlem 1942; De Erven F. Bohn N.V. Prijs f 2.— geb.; 259 blz.).

Het economisch hoger onderwijs als vertegenwoordiger der moderne cultuur door Dr. S. Elzinga (N.V. Uitgeverij. v/h. Delwel; 120 blz.).

Grondslagen der Bedrijfshuishoudkunde door W. H. Muylwijk (N.V. Uitgeverij. v/h. Delwel. Prijs f 2.50; 97 blz.).

Drie studiën over Arbeidsrecht door Dr. J. Schoonenberg, Dr. G. F. Ornstein en Dr. N. E. H. van Esveld. Amsterdam 1941; (H. J. Paris. Prijs f 0.90; 45 blz.).

Bestluit op de Dividendbeperking 1941 met aanvullingsbesluit 1941 Amsterdam 1942; (Rebholz' Bankierskantoor, 120 blz.).

Wetenschappelijke balansen van het Ongevallenfonds en van het Landbouw-Ongevallenfonds op 31 December 1939 Amsterdam 1942; (Rijksverzekeringsbank, 68 blz.).

Jaarboekje der Studievereniging der Economische Faculteit (Uitgave der Faculteitsvereniging, 1942).

Jahrbuch der Metalle door Hans von Schulz (Berlijn 1941; Dr. Georg Lüttke Verlag. Prijs RM 7.50; 357 blz.).

Zooals in het voorwoord wordt opgemerkt, is het doel van dit werk, zoo beknopt, maar ook zoo volledig mogelijk de nieuwste gegevens op elk gebied van de metalenkennis te verzamelen en hiermede ook voor de naaste toekomst een leidraad te schenken.

Hiermede is niets te veel beloofd. Dit boek biedt in een groot aantal opstellen en tabellen een uitvoerige informatiebron aangaande de Deutsche metaalindustrie en wat daarmede samenhangt.

Het zwaartepunt ligt hierbij wel op technisch gebied en de kwaliteit ervan valt dus slechts door den vakman te beoordeelen en te waardeeren.

Maar op economisch gebied vindt men in dit vademecum, behalve een enkele alinea in een hoofdzakelijk technische beschouwing, bijdragen inzake prijsvoorschriften, organisatie en werkwijze van bedrijfsleven en overheidsingrijpen, sociale aspecten (arbeidersscholing en -zorg), reclame, vervoerstariefpolitiek, alsmede verschillende uitvoerige tabellen.

Hiermede is dan ook voor den economist waardevol materiaal bijeengebracht, zoowel voor de kennis van de metaalmarkten in het algemeen (vooral in de vele nuttige statistieken) als van de verschillende aspecten van de metaalindustrie in Duitschland in het bijzonder.

Das Neue Europa, Beiträge zur nationalen Wirtschaftsordnung und Grossraumwirtschaft (Meinhold Verlagsgesellschaft, Dresden, 373 blz.).

Grundriss einer systematischen Wirtschaftslehre door Hans Bolza, deel I (Stuttgart und Berlin 1941; W. Kohlhammer Verlag. Prijs 12 RM; 223 blz.).

Das Devisenrecht der Niederlande door Dr. Jur. J. H. F. Bloemers (Basel, Verlag für Recht und Gesellschaft).

Annuaire International de Statistique Agricole. (Rome 1941; Institut International d'Agriculture, 578 blz.).

Komt er inflatie? door Prof. Ernst Wagemann (Amsterdam 1942; Uitg. Westland, 155 blz.).

Dit is een Nederlandsche uitgave van het werk van Prof. Wagemann „Wo kommt das viele geld her?", dat reeds werd besproken in de Economisch-Statistische Berichten van 2 October 1940. Voor den, belangrijken, inhoud van dit boek mogen wij den lezer naar deze bespreking verwijzen.

BROCHURES.

Onderzoek naar den Detailhandel in aardappelen, groenten en fruit ('s-Gravenhage 1942; Uitgave van Stichting Economisch Instituut voor den Middenstand, 20 blz.).

Het Economisch Instituut voor den Middenstand heeft zijn belangrijke reeks publicaties van bedrijfsstatistieken betreffende den kleinhandel voortgezet met een onderzoek naar den detailhandel in aardappelen, groenten en fruit. Hiermede is een nieuwe branche in deze onderzoekingen betrokken, waarbij de gegevens betrekking hebben op het eerste halfjaar van 1940, resp. 1941. Indexcijfers omtrent de omzetten zijn voorts bijeengebracht over de periode 1938—Mei 1940. Het is te hopen, dat

vooral de betreffende handelaren leering uit de bijeengebrachte gegevens zullen trekken.

Het nieuw fiscaal régime van de vennootschappen op aandeelen, Commentaar bij het besluit der Secretarissen-Generaal van 22 September 1941 (Brussel 1942; Uitgave van de N.V. Kredietbank, 20 blz.).

De dividendbeperking en de belegging van de winsten in Staatsfondsen. Commentaar op het besluit der Secretarissen-Generaal van 14 October 1941 (Brussel 1942; Uitgave van de N.V. Kredietbank, 20 blz.).

Het bevolkingsvraagstuk in verleden, heden en toekomst in Zeeland. Voordracht, gehouden voor het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, door Jhr. Mr. J. Schuurbeque Boeye.

Critische Beschouwing van „De Wereld in Stormtij” van Dr. J. van der Tempel, door A. Sevenster (Sappemeer 1941; Uitg. van Smit & Dontje. Prijs f 0.10; 16 blz.).

De Omzetbelasting en de Gemeenten door P. G. G. Schutz (Alphen a/d Rijn 1941; Samson N.V., 30 blz. Prijs f 0.60).

Voordracht voor de adviesclub voor de gemeentefinanciën van den Nederlandschen bond van gemeenteambtenaren, gehouden op 8 Nov. '41 te Utrecht.

Supplement IV van de serie „Het besluit op de Winstbelasting” (Deventer 1941; A.E. E. Kluwer Uitgevers-Mij.).

Deze aanvulling van de bekende uitgave van Kluwer omvat ditmaal o.m. den volledigen tekst van het „Liquidatiebesluit 1941” met uitvoerig commentaar van den bewerker dezer serie, den heer J. de Willigen, Inspecteur der directe belastingen.

Die sogenannten Handelshemmnisse und der Neuaufbau der Weltwirtschaft door Prof. Dr. sc. pol. Andreas Predöhl. Schriften der Wissenschaftlichen Akademie der N.S.D. Dozentenbundes der Christian-Albrechts-Universität Kiel (Neumünster 1940, Karl Wachholz Verlag, 15 blz.).

STATISTIEKEN.

Verlag der Verzekeringkamer over het jaar 1940 (Amsterdam; Verzekeringkamer, 160 blz.).

MAANDCIJFERS.

INDEXCIJFERS VAN NEDERLANDSCHE AANDELEN (Centraal Bureau voor de Statistiek).

(Men zie voor de wijze van berekening der indexcijfers het Maandschrift van het C.B.S. van Maart 1925, blz. 355 e.v. en 30 April 1937, blz. 605 e.v. De lijst der fondsen, uit welke notering de indexcijfers worden berekend, ligt ter inzage op het Centraal Bureau voor de Statistiek).

De tusschen haakjes geplaatste cijfers geven het aantal fondsen aan, waaruit het indexcijfer berekend is.

1930 = 100	Productie- middelen industrieën (29)	Consumptie- goederen industrieën (22)	Nijverheid (51)	Banken (6)	Scheepvaart- onder- nemingen (6)	Petroleum (1)	Internationale fondsen ¹⁾ (5)	Suiker (5)	Rubber (7)	Tabak (4)	Thee (5)	Indische onder- nemingen ²⁾ (29)	Algemeen index- cijfer ³⁾ (100)	Amerik. fondsen (15)
1930	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1931	72	76	74	86	55	57	51	63	51	68	65	66	70	59
1932	44	55	49	64	30	37	32	36	29	39	46	41	46	39
1933	51	59	54	72	26	44	34	35	45	38	59	49	52	36
1934	50	66	57	68	21	42	34	28	73	41	69	58	55	34
1935	46	67	55	75	21	47	38	34	80	48	65	60	55	37
1936	52	76	64	80	38	79	44	42	109	70	73	79	66	62
1937	85	108	95	103	113	108	70	64	209	92	107	120	104	76
1938	84	105	93	99	98	90	57	56	145	81	94	98	96	54
1939	86	100	92	80	94	79	45	63	132	53	84	86	90	56
1941 ⁴⁾	140	154	146	91	139	72	74	75	192	75	101	110	129	—
Jan. 1941	126.2	139.2	131.8	85.9	134.1	70.8	61.8	77.6	186.2	70.6	93.4	106.4	120.0	69.7
Febr. „	120.8	133.4	126.2	84.1	125.3	62.0	56.7	69.6	169.9	64.9	89.4	97.6	113.4	63.4
Mrt. „	123.0	135.8	128.5	82.1	125.6	60.0	56.8	69.9	174.0	64.9	90.7	99.0	115.1	63.8
April „	134.3	151.7	141.8	87.1	133.7	70.6	68.8	78.9	189.3	75.3	100.7	109.5	126.5	57.1
Mei „	130.2	146.2	137.1	88.3	128.6	64.7	67.6	74.5	181.3	72.4	100.1	105.2	121.6	—
Juni „	127.1	141.1	133.1	85.5	124.8	—	66.9	68.1	169.4	70.4	97.3	99.0	117.1	—
Juli „	136.9	150.2	142.8	87.7	133.7	65.8	74.8	72.5	86.2	76.0	99.1	106.4	125.6	—
Aug. „	147.0	160.3	152.7	92.2	144.9	71.2	79.2	75.4	195.2	77.9	100.2	110.9	133.6	—
Sept. „	154.1	170.7	161.3	96.3	156.3	84.1	89.1	81.4	218.2	85.2	106.0	122.1	143.0	—
Oct. „	150.2	166.8	157.4	96.3	154.7	84.1	84.5	82.0	218.2	85.1	112.0	123.5	141.1	—
Nov. „	161.4	176.6	167.9	99.6	161.9	89.5	90.3	85.3	229.5	89.3	121.2	130.4	149.9	—
Dec. „	163.6	177.9	169.8	103.4	139.6	76.0	91.3	67.9	186.5	72.3	103.3	105.5	142.8	—
Jan. 1942	160.4	174.5	166.4	103.6	127.2	65.8	89.5	53.7	127.1	49.0	78.7	76.2	131.6	—
Febr. „	157.5	170.5	163.1	107.1	118.5	60.9	85.4	46.2	101.5	41.4	70.3	63.1	125.5	—
Maart „	154.4	168.5	160.5	104.9	112.7	62.3	84.2	43.9	106.1	41.8	61.3	62.3	123.1	—

¹⁾ Fondsen, die zowel internationaal verhandelbaar zijn, als geacht kunnen worden sterk den invloed van den buitenlandschen conjunctureelen toestand te ondervinden.

Hieronder is ook het petroleumaandeel uit de voorafgaande kolom opgenomen.

²⁾ Hieronder zijn begrepen de aandeelen uit de 4 voorafgaande kolommen.

³⁾ Aandeelen van Nederlandsche en Nederlandsch-Indische ondernemingen, waaronder 3 fondsen, die niet in de voorafgaande kolommen zijn opgenomen.

⁴⁾ Daar over de maanden Mei t/m Augustus 1940 geen indexcijfers werden berekend, is het niet mogelijk een gemiddelde voor 1940 te geven.

STATISTIEKEN.

ZILVERPRIJS.		GOUDPRIJS.	
Londen ¹⁾	N. York ²⁾	A'dam ³⁾	Londen ⁴⁾
9 Apr. 1942.	—	9 Apr. 1942.	2125 168/—
10 " 1942.	—	" 1942.	2125 168/—
11 " 1942.	—	" 1942.	2125 168/—
12 " 1942.	—	" 1942.	2125 168/—
13 " 1942.	—	" 1942.	2125 168/—
14 " 1942.	—	" 1942.	2125 168/—
15 " 1941.	20 3/4	15 " 1941.	2090 168/—
23 Aug. 1939.	18 1/16	23 Aug. 1939.	2110 148/6 1/4

¹⁾ In pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$c. p. oz. fine. ³⁾ In guldens per kg 1000/1000. ⁴⁾ In sh. p. oz. fine.

KOERSEN VASTGESTELD DOOR HET NEDERLANDSCH CLEARINGINSTITUUT.

(met data van vaststelling)

Belga's	30.14	7 Aug. '40	Lewa (Bulgarije)	2.30	25 Nov. '40
Zw. Francs	43.56	11 Oct. '40	Pengoe (Hongarije)	(oude schuld)	36.52
Fr. Francs	3.77	6 Mrt. '41	Pengoe (nwe. schuld)	45.89	20 Dec. '40
Lires	9.91	3 Juli '41	Zloty (Polen)	(oude schuld)	35.00
Deensche Kr.	39.34	2 Febr. '42	(nwe. schuld)	37.68	11 Febr. '41
Noorsche Kr.	42.82	21 Dec. '40	Lei	1.28	24 April '41
Zweedsche Kr.	44.85	13 Aug. '40	Slow. Kr.	6.48	10 Juni '39
Finsche Mark	3.82	2 Juli '41	Drachmen (Griekenland)	1.26	8 Oct. '41
Dinar (Joego-Slavië)	(oude schuld)	3.43	Kuna	3.77	29 Oct. '41
Dinar (nwe. schuld)	3.77	1 Juli '41			
Turksche Ponden	1.451	29 Dec. '39			

OFFICIELE WISSELKOERSEN NEDERLANDSCHE BANK. Valuta's (schriftelijk en t.t.)

	N.-York	Brussel	Zürich	Stockh.	Helsinki
9 Apr. 1942	—	30.14	43.67	44.85 1/2	—
10 " 1942	—	30.14	43.67	44.85 1/2	—
11 " 1942	—	30.14	43.67	44.85 1/2	—
12 " 1942	—	30.14	43.67	44.85 1/2	—
13 " 1942	—	30.14	43.67	44.85 1/2	—
14 " 1942	—	30.14	43.67	44.85 1/2	—
Laagste d.w.	—	30.11	43.63	44.81	—
Hoogste d.w.	—	30.17	43.71	44.90	—
Muntpariteit	1.469	24.906	48.003	66.671	6.266

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	31 Maart 1942	7 April 1942
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank	f 124.699.034,26	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten op ult. Febr. 1942 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofdsom der pers. bel. aand. in de hoofdsom der grondbel. en der gem. fondsbel. alsmede ope. op die belastingen en op de vermogensbelasting	1.883.092,06	1.729.227,26
Voorschotten aan Ned.-Indië ¹⁾ Iden voor Suriname ¹⁾ Iden aan Curaçao ¹⁾ Kasvord. wegens credietverstreking a. h. buitenland Daggeldleeningen tegen onderpand	13.114.080,34 189.112.479,16 7.750.865,66 320.115,23	13.114.080,34 199.455.604,16 7.750.865,66 360.283,23
Saldo der postrek. van Rijks-comptabelen	49.846.475,16	49.700.706,42
Vordering op het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	95.030.320,37	100.109.421,57
Vordering op andere Staatsbedr. en instellingen ¹⁾	53.386.991,96	52.691.205,37
Verplichtingen		
Voorschot door de Ned. Bank ingevolge art. 16 van haar octrooi verstrekt	f —	f 15.000.000,—
Voorschot door de Ned. Bank in reken-cour. verstrekt	—	2.229.061,30
Schuld aan de Bank voor Ned. Gemeenten	110.106.000,—	110.106.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	1939.800.000,— ²⁾	2161.100.000,— ²⁾
Schatkistpromessen in omloop	—	—
Daggeldleeningen	119.844.109,50	119.971.590,50
Zilverbons in omloop	—	—
Schuld op ultimo Febr. 1942 aan de gem. weg. d. a. h. uit te keeren hoofds. pers. bel. aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede ope. op die bel. en op de vermogensbelasting	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	728.542,21	—
Id. aan het Staatsbedr. der P. T. en T.	246.496.721,02	257.884.127,60
Id. aan andere Staatsbedrijven ¹⁾	18.130.670,34	18.147.039,70
Id. aan div. instellingen ¹⁾	362.631.155,08	364.631.655,08

¹⁾ In rekg. crt. met 's Rijks Schatkist. ²⁾ Rechtstreeks bij de Nederl. Bank geplaatst nihil.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 13 April 1942.

Activa.	
Binnenl. Wissels, Promessen, enz.	f 222.800.000
Hfdbank. f	—
Bijbank. "	—
Agentsch. "	900
Papier op het Buitenland	f 895.385.340
Af: Verkocht maar voor de Bank nog niet afgeloopt	—
Beleeningen incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand	f 895.385.340
Hfdbank. f	134.412.857 ¹⁾
Bijbank. "	1.950.897
Agentsch. "	17.819.173
Op Effecten enz.	f 154.028.318 ¹⁾
Op Goederen: en: Ceelen	154.609
Voorschotten aan het Rijk	154.182.927 ¹⁾
Munt en muntmateriaal: Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 958.311.813
Zilveren munt, enz.	7.949.904
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	53.504.337
Gebouwen en meubelen der Bank	4.000.000
Diverse rekeningen	163.448.245
	f 2.459.583.466
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000
Reservefonds	5.368.354
Bijzondere reserves	16.583.835
Pensioenfonds	11.718.026
Bankbiljetten in omloop	2.219.525.815
Bankassigtiën in omloop	146.502
Rek.-Courant { Van het Rijk f 595.269	
saldo's { Van anderen " 476.998.628	
	177.593.897
Diverse rekeningen	8.647.087
	f 2.459.583.466

Beschikbaar Dekkingsaldo f 966.758.694. Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de bank gerechtigd is (rect. 30/3 : 2.325.138.688; 8/4 : 2.416.896.735 (rect. 30/3 : 2.325.138.688; 8/4 : 3.045.470.735)). Schatkistpapier, rechtstreeks bij de bank ondergebracht 220.000.000. ¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) 55.341.926.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Gouden munt en muntmater.	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. dekkings-saldo	Dek-rings-perc.
13 April '42	958.312	2.219.526	177.740	966.759	40+
8 " '42	958.289	2.227.608	177.446	930.055	40+
30 Mrt. '42	1.026.128	2.217.443	294.518	1.248.188	41
6 Mei '40	1.160.282	1.158.613	255.183	607.042	83
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-prom. rechtstr.	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Div. reken. (act.)
13 April '42	222.801	220.000	154.183	895.385	163.448
8 " '42	222.813	220.000	177.761	880.351	147.679
30 Mrt. '42	1.231	—	194.455	1.127.713	157.725
6 Mei '40	9.853	—	217.726	750	120.648

DUITSCH RIJKSBANK.

(in mill. R.M.)

Data	Goud en deviezen	Renten-bank-scheine	Andere wissels, chèques en schatkistpapier	Beleeningen	
31 Maart 1942	77,1	313,0	21.673,4	22,8	
23 " 1942	77,4	340,8	20.442,8	23,0	
14 " 1942	77,2	324,3	20.837,1	34,2	
23 Aug. 1939	77,0	27,2	8.140,0	22,2	
Data	Effec-ten	Diverse Activa	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Maart '42	71,9	1.269,1	19.773,9	2.761,9	394,2
23 " '42	85,3	990,4	18.639,0	2.469,9	362,9
14 " '42	130,5	934,5	18.931,4	2.362,8	651,5
23 Aug. '39	982,6	1.380,5	8.709,8	1.195,4	454,8

GEZAMENLIJKE STATEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË EN VAN DE EMISSIEBANK TE BRUSSEL. (in mill. Francs)

Data	Goud, specie, deviezen en Reiskrediet-kassen	Crediet a. h. particuliere bedrijfsleven	Crediet aan Staat en openbare lichamen	Overheids-fondsen	Circulatie	Postcheque-ambt	Rekening-Courant
1 Apr. '42	36.931	822	20.362	1.963	52.549	3.848	2.940
26 Mrt. '42	36.821	819	20.312	1.996	51.939	3.800	3.468
12 " '42	35.900	828	20.339	2.013	51.423	3.820	3.096
5 " '42	35.686	976	20.542	2.003	51.138	3.806	3.527
26 Febr. '42	35.644	833	20.259	2.003	50.595	3.794	3.621
8 Mei '40	23.606	5.394	695	1.480	29.806	—	909

Verantwoordelijk voor den geheelen inhoud: Drs. M. F. J. Cool, Hillegersberg; Uitgever tevens drukker: H. A. M. Roelants, Schiedam, K 2193.

Alfabetische Index Overheidsmaatregelen op Economisch gebied

(Zie voor den alfabetischen index Overheidsmaatregelen in 1941 het Jaarregister 1941, laatste bladzijde.)

	Blz.		Blz.
Aardappelen	33, 47	Oorlogsschade	123
Aardolieproducten	102	Organisatie Bedrijfsleven	47, 102, 113, 123, 165
Accijns	33	Pacht	67, 102, 123, 165
Afval	165	Papier	58, 102
Arbeidsvoorwaarden	113	Pelsterijen	58
Bank- en Credietwezen	33	Pensioenbedrijven	58
Bedrijfsvorm	59	Pluimveehouderij	165
Bedrijfsorganisatie Vee en Vleesch	59	Postverkeer	59
Belastingen	33, 59	Prijsgeregeling	47, 58, 75, 101, 113, 123, 155, 165
Bindtouw	33	Radio	47
Binnenscheepvaart	59, 156	Registratierechten	59
Bloemkweekerij	155	Restaurants	75
Bouwnijverheid	47, 58, 113	Rijwielen	47, 123
Buitenlandsche Handel	47, 59, 75, 101, 113, 155	Rubber	113, 123
Chemische Industrie	58	Slachtvee	33, 59, 67
Deviezenverkeer	33, 59, 167	Smeerolie	102
Diamant	113	Spaar- en betaalzegelkasbedrijf	102
Dividendbeperking	59	Spertijden Kleinbedrijf	75, 123
Drankwet	58	Surrogaten	155
Electrotechnische Industrie	58	Tabak	47, 58, 113
Fruit	59	Textiel	102
Garnalen	123	Tuinbouw	33, 59, 102
Gevogelte	47	Turf	59
Grafische Industrie	58, 75	Tweelandenorganisaties	59
Grasland	33, 67, 85, 155	Uien	33
Groenten	33, 155	Varkens	59
Kaas	75	Vee	67, 165
Kamers van Koophandel	47	Veenproducten	113
Kantoor machines	165	Veevoeder	47, 102
Kapok	101, 165	Verf en -grondstoffen	102, 165
Keramische Industrie	58	Vervoerswezen	59, 102, 165
Kunstmest	59	Vestigingseischen	102
Kweekerij	59	Visscherij	33, 47, 59, 102, 123
Landbouw	33, 47, 59, 67, 75, 85, 93, 102, 155, 165	Vlas	59, 75
Landstand, Nederlandsche	33, 102	Vleesch	59, 165
Leeningfonds 1940	102	Voedselvoorziening	33, 47, 59, 75, 123, 155
Méel en -producten	101	Wijnbelasting	33
Melk en -producten	33	Zaden	47, 59, 102, 123, 156
Merkengeld	113		
Metalen	47, 58, 75, 155		
Motorbrandstof	58, 165		
Nationale Plan	101		
Nicotine	102		
Olíen en vetten	102		
Omzetbelasting	59, 102		

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 31 Maart 1942

Kas, Kassiers en Daggeldleeningen	f	9.853.433,57
Nederlandsch Schatkistpapier	„	274.816.467,98
Ander Overheidspapier	„	8.148.081,63
Wissels	„	635.140,45
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„	13.849.644,32
Effecten en Syndicaten	„	6.331.916,38
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	„	11.084.879,66
Debiteuren	„	30.968.050,14
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	„	1.551.458,75
Gebouwen	„	4.000.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	„	1.587.286,48
Effecten van Aandeelhouders in Leendepot	„	12.639.950,—
	f	<u>375.466.309,36</u>
Kapitaal	f	40.000.000,—
Reserve	„	11.000.000,—
Bouwreserve	„	1.500.000,—
Deposito's op Termijn	„	40.089.112,50
Crediteuren	„	262.573.104,51
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	„	6.076.855,87
Reserve voor Verleende Pensioenen	„	1.587.286,48
Aandeelhouders voor Effecten in Leendepot	„	12.639.950,—
	f	<u>375.466.309,36</u>